

POSTANOWIENIE

14 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 14 stycznia 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M. S. i M. S.1
przeciwko Syndykowi masy upadłości G. spółce akcyjnej w upadłości w W.
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Syndyka masy upadłości G. spółki akcyjnej w upadłości
w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 17 września 2024 r., V ACa 669/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym przeciwko G. S.A. w W. (następca prawny G. S.A. w K. – [...] Oddział w Ł.), powodowie – M.S. i M.S.1, w szczególności, wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego nr [...] (środki pozyskane z kredytu miały być przeznaczone na pokrycie części kosztów budowy domu mieszkalnego na nieruchomości powodów, położonej w S. przy ul. C. [...]), indeksowanego do waluty obcej z 18 września 2006 r. zawarta pomiędzy powodami, a G. S.A. w K. [...] Oddział w Ł., jest nieważna.

Pozwany – G. Spółka Akcyjna z siedzibą w W., wniósł o oddalenie powództwa.

W wyniku rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 7 grudnia 2022 r., w szczególności, ustalił, że umowa kredytowa nr [...] zawarta dnia

18 września 2006 r. pomiędzy powodami M.S. i M.S.1 a pozwanym Bankiem jest nieważna. W ocenie Sądu I instancji kwestionowany przez powodów stosunek umowny należało uznać za nieważny, z uwagi na naruszające zasadę swobody umów postanowienia indeksacyjne, które wobec dowolności w wyznaczaniu kursu kupna i sprzedaży waluty indeksacji – franka szwajcarskiego, zastrzegały dla strony pozwanej prawo do samodzielnego kształtowania świadczenia stanowiącego zobowiązanie powodów, co stanowiło o naruszeniu zasady swobody umów (art. 353¹ k.c.), przy czym strona powodowa została pozbawiona w całości możliwości kształtowania wykreowanego sporną umową kredytową stosunku prawnego. W efekcie należało przyjąć, że zachodziły podstawy do uwzględnienia roszczenia powodów o ustalenie nieważności umowy kredytu.

Apelację od powyższego wyroku Sądu I instancji wniósł pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając Sądowi Okręgowemu w Warszawie nierozpoznanie istoty sprawy wobec braku dokonania kontroli incydentalnej wzorca umownego oraz braku zbadania możliwości utrzymania umowy w mocy, a także wobec braku dokonania wykładni treści umowy z pominięciem warunku uznanego za nieuczciwy, a ponadto naruszenie wyszególnionych w treści apelacji przepisów postępowania i przepisów prawa materialnego. We wnioskach skarżący domagał się, między innymi zmiany zaskarżonego wyroku Sądu I instancji poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie jego uchylenia w zaskarżonym zakresie oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi *meriti*.

Wobec ogłoszenia upadłości G. S.A. z siedzibą w W., Sąd Apelacyjny w Warszawie podjął, zawieszone uprzednio postępowanie, w zakresie żądania ustalenia nieistnienia stosunku prawnego na podstawie art. 180 § 1 pkt 5 lit. b k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. - wzywając do udziału w sprawie Syndyka masy upadłości G. S.A. Syndyk wnioskował o zawieszenie postępowania, który to wniosek został oddalony przez Sąd Apelacyjny w Warszawie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie apelacja strony pozwanej okazała się bezzasadna. Pozbawiony podstaw okazał się zarzut nierozpoznania istoty sprawy. Nierozpoznanie istoty sprawy stanowi wadliwość rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez Sąd I instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu przez ten sąd zbadania

materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron. Tymczasem, jak podkreślił Sąd odwoławczy - Sąd Okręgowy w Warszawie - dokonał merytorycznej oceny zgłoszonego żądania, wskazując okoliczności faktyczne, które stanowiły jego podstawę, w szczególności, zbadał treść zapisów umowy łączącej strony oraz ustosunkował się do podniesionych przez pozwanego zarzutów. Sąd I instancji dokonał też właściwej wykładni art. 189 k.p.c. i słusznie uznał, że powodowie posiadają interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie w niniejszej sprawie. W dalszej kolejności Sąd II instancji sformułował uwagę, że nie podziela stanowiska Sądu Okręgowego o bezwzględnej nieważności kwestionowanej przez powodów umowy, przy czym jednocześnie uznał, że Sąd I instancji trafnie przyjął, iż sporna umowa kredytu zawiera niedozwolone klauzule umowne. Następnie Sąd Apelacyjny stwierdził, że w realiach sprawy pozwany nie udowodnił, by przedmiotowe klauzule, których treść nie była sporna, zostały indywidualnie uzgodnione z powodami. Powyższe rozważania doprowadziły Sąd II instancji do wniosku, że sporna umowa kredytu jest nieważna w wyniku bezskuteczności postanowień określających główny przedmiot umowy. W razie, bowiem, stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego i klauzul przeliczeniowych utrzymanie umowy nie jest możliwe z prawnego punktu widzenia. Nie może ona bowiem istnieć po usunięciu z niej niedozwolonych postanowień umownych. Nie jest możliwe utrzymanie kontraktu po wyłączeniu już samej klauzuli ryzyka walutowego. Eliminacja ryzyka walutowego z umowy prowadziłaby bowiem do niedopuszczalnego przekształcenia umowy kredytu walutowego w inny rodzaj kredytu, niezgodnie z wolą obu stron wyrażoną w dacie zawarcia umowy. W rezultacie usunięcie z umowy niedozwolonych postanowień, których elementem jest ryzyko kursowe i zasady waloryzacji, a zatem określających świadczenia główne stron, powoduje upadek umowy i nie jest możliwe wypełnienie powstałych w umowie luk. Ostatecznie Sąd II instancji, w szczególności, stwierdził, że bezzasadne okazały się wszystkie zarzuty dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego, zmierzające do podważenia prawidłowego ustalenia skutku zawarcia w umowie niedozwolonych postanowień, to jest jej nieważności.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 17 września 2024 r. oddalił apelację strony pozwanej.

Pozwany - Syndyk masy upadłości G. S.A. (w upadłości) w W. - skargą kasacyjną zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 17 września 2024 r., w całości. Skargę tę oparł na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.: art. 56 k.c., poprzez jego niezastosowanie oraz art. 385¹ § 1 k.c., poprzez jego błędne zastosowanie.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na to, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), sprowadzające się do pytania: „Czy kryterium, na podstawie którego strona jest uprawniona do określenia wysokości świadczenia, a w niniejszej sprawie - na podstawie którego bank jest uprawniony do określenia kursu waluty obcej - może wynikać nie z treści samych oświadczeń woli stron, a z innych czynników, które na podstawie art. 56 k.c. współkształtują treść stosunku prawnego, to jest zasad współżycia społecznego lub ustalonych zwyczajów?”. Tytułem wykazania powyższego zagadnienia prawnego skarżący sformułował rozbudowany wywód prawny, którym, w pierwszej kolejności, odniósł się do okoliczności, iż jego podstawę stanowiła kwestia zasygnalizowana w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, gdyż jej treść wskazuje na możliwość poszukiwania kryteriów ustalania kursu waluty obcej poza treścią umowy. Skarżący zauważył, że w uchwale tej zawarto zastrzeżenie, iż zawarty w niej wniosek jest aktualny, jeśli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienie umowne nie będzie zatem abuzywne ani sprzeczne z naturą stosunku prawnego, jeśli z treści stosunku prawnego (a zatem pojęcia szerszego niż jedynie treść umowy) takie kryteria będą wynikały. Pozwany podkreślił, że taka sytuacja ma miejsce w realiach przedmiotowej sprawy. Następnie skarżący stwierdził, że odpowiedź na wyżej wskazane pytanie (zagadnienie prawne) jest istotna w realiach przedmiotowej sprawy, gdzie także Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał, że Bank miał dowolność w ustalaniu kursów waluty stosowanych do umowy. Zdaniem pozwanego analiza stosunku prawnego zawartego przez strony w niniejszej sprawie prowadzi do wniosku, że kryteria, na podstawie których pozwany był uprawniony do określenia wysokości świadczenia (kursu waluty obcej), wynikały właśnie z czynników, które na podstawie art. 56 k.c. współkształtowały treść stosunku prawnego, tj. zasad

współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów. Dalej skarżący zaprezentował przegląd aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego zauważając, że sformułowana przezeń kwestia została podjęta w orzeczeniach tego Sądu jedynie na gruncie spraw dotyczących osób, które nie posiadały statusu konsumenta, a wyrażane tam stanowisko pozostaje zgodne z poglądami pozwanego. Następnie odnośnie do kwestii źródeł kształtujących ustalanie kursów walut skarżący w zakresie umowy kredytu indeksowanego/denominowanego do waluty obcej stwierdził, że w niniejszej sprawie ma miejsce utrwalona praktyka, która przekształciła się w zwyczaj, co do tego, w jaki sposób banki ustalają kursy walut i w efekcie kształtuje się w tym aspekcie kwestia, zgodnie z art. 56 k.c., odnośnie do sposobu w jakim banki pozostają ograniczone co do tego w jaki sposób mogą kształtować kursy walut. Skarżący podkreślił, że zasadą jest, iż bank nie może kształtować bankowej tabeli kursów walut dla kredytów waloryzowanych do waluty obcej na podstawie dowolnych wskaźników finansowych, a jedynie na podstawie kursu dostępnego w serwisie Reuters. Bank nie tworzy kursu wymiany, a jedynie posługuje się kursem rynkowym oraz ustala kurs oferowany przez siebie przez dodanie spreadu. Wysokość świadczenia kredytobiorcy, gdy spłaca ratę po kursie stosowanym przez bank, wynika zawsze z kursu wymiany walut na rynku międzybankowym, co jest niezależne od banku. Rekapituluując skarżący stwierdził, że sposób ustalania kursów walut przez pozwanego Bank ma charakter obiektywny i wykluczający dowolność. Zdaniem pozwanego należy uznać, że kryterium, na podstawie którego strona jest uprawniona do określenia wysokości świadczenia, a w niniejszej sprawie - na podstawie którego Bank jest uprawniony do określenia kursu waluty obcej - może wynikać nie z treści samych oświadczeń woli stron, a z innych czynników, które na podstawie art. 56 k.c. współkształtują treść stosunku prawnego, tj. z zasad współżycia społecznego lub ustalonych zwyczajów. W niniejszej sprawie kryterium to wynika z ustalonego zwyczaju co do sposobu ustalania przez banki kursu waluty obcej na potrzeby umowy kredytu powiązanego z walutą obcą. W ocenie skarżącego odpowiedź powyższe pytanie („istotne zagadnienie prawne”) jest istotna dla wszystkich spraw dotyczących kredytów frankowych, a nadal nie została udzielona przez Sąd Najwyższy; była ona rozważana jedynie pod kątem umów kredytu zawieranych przez przedsiębiorców.

W konkluzjach skarżący stwierdził, że kryterium, na podstawie którego strona jest uprawniona do określenia wysokości świadczenia, a w realiach sprawy - na podstawie którego Bank jest uprawniony do określenia kursu waluty obcej może wynikać nie z treści samych oświadczeń woli stron, a z innych czynników, które na podstawie art. 56 k.c. współkształtują treść stosunku prawnego, tj. z zasad współżycia społecznego lub ustalonych zwyczajów. W niniejszej sprawie kryterium to wynika z ustalonego zwyczaju co do sposobu ustalania przez banki kursu waluty obcej na potrzeby umowy kredytu powiązanego z walutą obcą. Wszystkie te okoliczności i rozważania, w ocenie skarżącego, miały przemawiać za przyjęciem jego skargi kasacyjnej do rozpoznania wobec zmaterializowania się przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący powołał się w skardze kasacyjnej na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., lecz w tej sprawie przesłanka ta nie zachodzi.

Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia, wskazaniu przepisu, na tle którego ono powstało i przedstawieniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ. i z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

W odniesieniu do podniesionej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestii prawnej należy stwierdzić, że została ona już wyjaśniona szczegółowo w orzecnictwie sądowym (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego w sprawach I CSK 2225/23, I CSK 2268/23, I CSK 2291/23 i I CSK 2334/23 oraz wyroki w sprawach II CSKP 957/23, II CSKP 1002/23, II CSKP 1956/22, II CSKP 2164/22 i II CSKP 2295/22, II CSKP 690/23, II CSKP 1996/22, II CSKP 2231/22 i II CSKP 278/23, II CSKP 380/23, II CSKP 617/23).

Z tego względu Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Władysław Pawlak

[PG]

[a.]